

SPRE UN NOU ACORD BASEL CU REGLEMENTĂRI MAI STRICTE

*Natalia Ștefîrță – Economist principal Banca Națională a Moldovei,
Asistent de proiect agenția „EX LEGE”
Lector superior dr.ec. Universitatea Tehnică din Moldova
e-mail: Natali.Stefirta@bnm.md*

Abstract. The recent financial crisis made the banking sector more vulnerable to shocks. The system was characterised by weaknesses: too much leverage in the banking; not enough high quality capital to absorb losses and excessive credit growth based on underwriting standards and under pricing of liquidity. This article is about a new accord Basel III and the view of this framework. Basel III will be finalized before November 2010, and will be implemented by the end of 2012. Basel III is going to be implemented in the United States. All G–20 countries should adopt progressively this capital framework. The Basel Committee on Banking Supervision and national authorities should develop and agree a global framework for promoting a stronger liquidity in financial institutions. The reform program is to raise the resilience of the banking sector through promoting more sustainable growth, both in the near term and over the long term. The initiatives of Basel Committee will develop a set of reforms based on four steps: public consultation, impact assessment, overall calibration and macroeconomic impact assessment over the transition period.

Keywords: BCBS reforms; capital distributions; minimum capital requirements; additional capital; systemic risk; externality; procyclicality; risk exposures; financial stability; leverage ratio.

Economia mondială cunoaște în prezent o perioadă de revenire ușoară după criza financiară care a antrenat toate sectoarele vieții economice, motiv pentru care ne punem tot mai des întrebări de felul: „La ce să ne așteptăm?” sau „Ce va urma pe plan economic?”.

Această criză economică a lovit puternic sistemul bancar american, propagându-se apoi și asupra băncilor europene, ceea ce a condus la apariția unor noi reglementări internaționale în domeniul asigurării stabilității financiare, reglementări care prevăd un nou acord în domeniul bancar.⁸

Dacă Acordurile Basel I și II, prin cerințele emise, au contribuit la o mai bună capitalizare a băncilor, în prezent s-a simțit nevoia unor noi politici prudențiale mai complexe, care au dus la decizia de a realiza un nou acord, respectiv Acordul Basel III.

Acesta este preconizat („Financiarul”, decembrie 2009) a se finaliza, conform Comitetului de la Basel, înainte de luna noiembrie 2010, iar ca perioadă de implementare este amintit sfârșitul anului 2012. Elementele noi aduse în discuție privind un nou acord au făcut obiectul unor numeroase întruniri ale grupului țărilor membre G–20, pe tema unor noi reglementări bancare.

Grupul G–20 de la Londra agreează un nou Acord Basel III și consideră că acesta ar trebui finalizat până în 2011, astfel încât să poată fi implementat cât mai repede.

În decembrie 2009, Comitetul de Supraveghere Bancară de la Basel a publicat în acest scop două documente consultative, cu titlul: „Consolidarea rezistenței sectorului bancar”, document despre care s-a scris în presă, dar și pe internet, folosindu-se ca titlu „Basel III”, și un al doilea document: „Cadrul internațional pentru măsurarea riscului de lichiditate, a standardelor și de monitorizare”. Acestea sunt parte a activității Comitetului de la Basel, dar ele sunt doar proiecte, nu reprezintă un cadru legal pentru un nou acord. Au existat și există diverse opinii și preocupări în acest sens atât din partea băncilor europene, cât și a celor americane.

Europenii consideră că Basel III va fi implementat mai rapid la nivel european, iar în ceea ce privește SUA, acest lucru se va realiza ceva mai târziu, ținând cont că și Acordul Basel II a fost adoptat ulterior, iar măsurile acestuia au fost considerate la început ca un ghid opțional de reglementări.

---

⁸ (3) Cintează, N. – „Criza financiară – motiv de schimbări?”, cu ocazia evenimentului din cadrul seriei „130 de ani de la înființarea BNR”, București, 27 mai 2010

La nivel internațional („Financial News”, aprilie 2010) noutățile aduse de acest nou acord vor avea un impact major asupra sectorului bancar, asupra ofertei de creditare și a problemelor de creștere economică. Cerințele specificate în noul acord vor determina băncile să dețină mai multe lichidități, de calitate ridicată, ca o acoperire pe termen scurt. La Summit-ul G-20 de la Londra⁹ din aprilie 2009 s-au discutat probleme de înăsprire a regulilor de reformare a sectorului financiar și se prognoza ca toți membrii prezenți la această întâlnire să adopte progresiv cadrul de reglementări, iar Comitetul de Supraveghere Bancară de la Basel și autoritățile naționale să dezvolte și să agreeze un nou cadru global, care să rezolve problemele legate de o lichiditate mult mai puternică la nivelul instituțiilor financiare, incluzând aici și instituțiile financiare transfrontaliere. La Pittsburgh, în septembrie 2009, Summit-ul G-20 a elaborat un raport al acțiunilor de promovare a reglementărilor financiare instituite, conform cărora standardele globale să fie implementate în mod constant, astfel încât să se asigure „un nivel permis și autorizat de fragmentare a piețelor, de protecție și de arbitraj a regulilor¹⁰”.

La nivel național, implementarea unui nivel ridicat și a unei mai bune calități a capitalului reglementat, a elementelor din Acordul Basel II, precum și a cerințelor de îmbunătățire a riscului de lichiditate, dar și a activității de provizionare pe termen lung vor determina băncile să renunțe la a prelua un risc excesiv. Aceste măsuri vor încerca să creeze un sistem financiar mult mai bine pregătit pentru a face față unor eventuale șocuri economice care pot să apară. De aceea este necesară o evaluare corectă a capitalului și încurajarea creșterii capitalului adițional. Băncile sunt sfătuite să rețină o proporție mai mare din profitul curent obținut pentru a crește capitalul. Acest capital trebuie să poată să susțină împrumuturile acordate. Deci, în această perioadă de criză un obiectiv important ar fi acela de combinare a măsurilor pentru acoperirea riscurilor, conform Acordului Basel II, cu măsuri de îmbunătățire a calității capitalului și de creștere a cerințelor minime globale.

Basel III, este acela de studiere a documentelor oficiale, de exemplu BIS¹¹ Working Papers, nr. 309, cu privire la riscul global, unde Stephen G. Cecchetti, Ingo Fender și Patrick McGuire de la Departamentul Economic și Monetar dau o definiție a riscului sistemic: „riscul sistemic în sistemul financiar e similar cu poluarea”, adică o instituție individuală poate impune prin acțiunile sale și altora același lucru.

Toate aceste probleme legate de apariția crizei, de creșterea riscurilor în instituțiile bancare au determinat revizuirea Directivei de Reglementare a Capitalului¹².

Obiectivul principal al Comitetului de la Basel este în această perioadă acela de creștere a elasticității sectorului bancar, promovând o creștere mai sustenabilă atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Tot în agenda Comitetului de la Basel sunt cuprinse și norme de stabilizare a economiei reale, deoarece s-a considerat că perioada dinaintea crizei a fost cea care a generat slăbiciuni în sistemul bancar, slăbiciuni determinate de:

- prea multă lejeritate în bănci și în sistemul financiar, dar și de o slabă calitate a capitalului de a absorbi pierderile;
- creșterea excesivă a creditului și acoperirea insuficientă cu lichiditate;
- sprijinul incorect, inadecvat în bănci care se baza pe o inerentă prociclicitate a piețelor financiare și a participanților la aceasta;
- prea mult risc sistemic, o slabă interconexiune între jucătorii financiari, expunerea comună la șocuri, toate acestea servind la creșterea problemelor legate de faliment.

Reformele Comitetului de la Basel urmăresc obiective care fac legătura între analiza efectuată de acest comitet și rezultatele pe termen scurt. Elemente urmărite prin programul de reformă se referă la:

- asigurarea că o înaltă calificare a capitalului poate absorbi eventualele pierderi apărute prin expunerea la riscuri;
- asigurarea că toate riscurile materiale au fost adecvat integrate din interior și au fost calculate prin nivelul capitalului reglementat;

---

⁹ Conform ziarului „Financialul” – “Șefii de stat și de guvern din G-8 și G-20 vor adopta măsuri pentru prevenirea altei crize financiare”, 25 iunie 2010.

¹⁰ În conformitate cu reglementările Comitetului de la Basel pe probleme de supraveghere bancară (BCBS).

¹¹ BIS – Banca Internațională a Reglementărilor cu sediul la Basel, Elveția.

(2) Bloomberg Businessweek, “The Battle Over Bank Rules at Basel III”, Markets & Finance, 27 mai 2010

¹² CAD III – Capital Adequacy Directive – directivă europeană de adecvare a capitalului

- introducerea în bănci a unor verificări suplimentare atât pentru supravegherea bancară, cât și pentru eficientizarea activității de management al riscului. Astfel, se va acorda o atenție deosebită celor trei piloni ai Acordului Basel II, precum și unui nou instrument de adecvare a capitalului: efectul de pârghie;
- stabilirea unor provizioane pe termen lung și acoperirea capitalului contraciclic, contribuind astfel la creșterea capacității sistemului bancar de a absorbi șocurile, atunci când acestea devin inevitabile;
- introducerea unor standarde globale minime pentru măsurarea și controlul riscului de lichiditate;
- întărirea sistemului bancar prin reguli și prin supravegherea sistematică a acestui sistem, forțând în acest fel internalizarea riscurilor;
- îmbunătățirea activității de management al riscurilor, precum și a guvernantei riscurilor, stabilite prin procesul de supraveghere din pilonul II al Acordului Basel II;
- creșterea disciplinei de piață prin intensificarea transparenței conform Pilonului III al Acordului Basel II și adecvarea capitalului;
- promovarea unor abordări mult mai practice, care să ducă la consolidarea managementului băncilor din afara Basel. Toate aceste noi reforme sunt considerate mult mai puternice pentru sistemul bancar. Cu cât sistemul financiar va fi mai sigur, stabil cu atât va duce la o creștere economică, la intensificare și la bunăstare pe termen lung, concomitent cu minimizarea costurilor economice pe termen scurt.¹³

Cu ajutorul acestor reforme, băncile ar trebui să se reîntoarcă la nivelul de profitabilitate de dinaintea crizei. Profiturile obținute în această perioadă de către bănci vor fi utilizate pentru construirea capitalului, pentru acoperirea cu lichiditate, și mai puțin pentru obținerea de dividende și alte bonusuri suplimentare.

La nivel internațional, Comitetul Basel a propus prin aceste reforme armonizarea unor standarde minime de lichiditate care să asigure băncilor stabilitate pe termen de o lună în perioade de stres și să promoveze o elasticitate a băncilor pe termen lung.

Toate aceste reforme economice sunt orientate spre viitor, făcând sistemul financiar-bancar mai flexibil la posibilele crize economice viitoare. Chiar dacă unele țări și bănci nu au cauzat crizele economice curente, toată lumea a fost afectată de această criză. Criza economică a afectat nu numai toate regiunile lumii, dar și toate tipurile de produse, toate tipurile de modele și nivelurile de evaluare pe clase: retail, corporate, securitizări, subscrieri, creditare etc. Sursa unei viitoare crize economice nu se poate prevedea, tocmai de aceea acest Comitet Basel este cel care prin măsurile de reformă economică propuse va ajuta la atenuarea sau reducerea impactului unei eventuale crize. Este esențial ca toate țările și băncile să contribuie la întărirea sistemului bancar.

Dacă până acum reglementările prudențiale de adecvare a capitalului vizau discuții aprinse între autoritățile de reglementare a sistemului bancar și băncile comerciale pe tema calculului lichidității și a provizioanelor, acest indicator – efectul de pârghie – va fi introdus pentru a evita îndatorarea excesivă a băncilor. Pentru acest nou indicator nu există însă un standard, deoarece diferențele existente între sistemele contabile fac mai dificil de măsurat și de comparat un eventual nivel al acestuia.

Pentru a stabili un nivel comun pentru efectul de pârghie, abordările sunt diferite: în SUA nivelul minim cerut al acestui indicator este de 3% pentru băncile comerciale puternice și de 4% pentru restul băncilor, deși în prezent se vorbește¹⁴ despre un nivel de peste 5,5% existent și care este considerat adecvat. Conform aceleiași surse („Financiarul”, mai 2010, p. 4), în Austria acest indicator trebuie să fie de peste 6%. Canada ia în calculul acestui indicator și activele extrabilanțiere, iar Elveția este una din țările în care pentru calcularea efectului de pârghie se au în vedere activele la valoarea ajustată (în funcție de portofoliul de credite acordate rezidenților). Minimumul necesar considerat adecvat este de 3% la nivel consolidat și 4% la nivel individual.

¹³ (4) Financial News, “A guide to 'Basel III' - tougher capital laws loom for banks”, 16 aprilie 2010, Fareed Sahloul

¹⁴ Exprimată și în articolul din ziarul Financiarul” – „Cu un efect de pârghie de aproape 8%, băncile au un capital adecvat și nu sunt îndatorate excesiv”, 28 mai 2010, p. 4.

În țara noastră acest indicator era utilizat de către Banca Națională a Moldovei în scop de analiză. Efectul de pârghie se calculează ca raport între fondurile proprii de nivel I și activele bilanțiere.

$$\text{Efectul de pârghie} = \text{Fonduri proprii de nivel I} / \text{Active bilanțiere la valoare medie} \\ (\text{rata capitalului propriu})$$

Principala componentă a fondurilor proprii de nivel I o constituie capitalul propriu, iar activele bilanțiere la valoare medie sunt acele active care rezultă din adunarea valorii tuturor activelor la sfârșitul lunii și împărțirea acestui rezultat la numărul de luni luate în calcul.

Formula de calcul a acestui indicator mai poate fi scrisă și astfel:

$$\text{Rcp} = \text{Capital propriu} / \text{Total activ (valoare netă)} \\ (\text{rata capitalului propriu})$$

Efectul de pârghie produce o serie de avantaje și dezavantaje la nivelul sistemului bancar. O capitalizare bancară în funcție de gradul de risc, așa cum e precizată prin Acordul Basel I și Basel II, încurajează expunerile cu un grad de risc mai mic, rezultând astfel o tendință de concentrare pe acele active care pot să atragă cerințe de capital mai mici. Băncile ar putea să acumuleze un volum mai mare al activelor și din alte surse de finanțare decât capitalul. Acest lucru ar putea avea consecințe precum un nivel ridicat al activelor, cu grad de risc scăzut, active mari, dar și îndatorare mai mare. Toate acestea au determinat ca prin introducerea efectului de pârghie să se limiteze volumul bilanțului contabil.

Introducerea efectului de pârghie poate determina reducerea unor presiuni din partea băncilor, deoarece acestea, prin modelele interne proprii de evaluare a riscului aplicate în bănci, pot reprezenta un factor de decizie și pot influența în mod subiectiv autoritățile de reglementare și supraveghere.

Un dezavantaj al efectului de pârghie îl constituie faptul că nu există încă o definiție unanim acceptată la nivel internațional, ceea ce înseamnă că prin apariția mai multor variante de calcul ar putea fi avantajate anumite bănci. Nici în ceea ce privește sistemul contabil nu există o compatibilitate perfectă, deoarece nu s-a trecut încă la noile standarde contabile, iar acest lucru ar putea cauza probleme în compararea indicatorilor.

Ca o concluzie, se poate spune că o măsură importantă a Comitetului de la Basel o constituie stabilirea unei formule de calcul unanim acceptate a efectului de pârghie, deoarece este necesară o analiză cât mai corectă a acestui indicator.

Note:

- (1) Conform ziarului „Financiarul” – “Șefii de stat și de guvern din G-8 și G-20 vor adopta măsuri pentru prevenirea altei crize financiare”, 25 iunie 2010.
- (2) În conformitate cu reglementările Comitetului de la Basel pe probleme de supraveghere bancară (BCBS).
- (3) BIS – Banca Internațională a Reglementărilor cu sediul la Basel, Elveția.
- (4) CAD III – Capital Adequacy Directive – directivă europeană de adecvare a capitalului.

Bibliografie:

1. Bichi, C, Dumitru, I. (2003). *Reglementare și supraveghere bancară*, Editura ASE
2. Bloomberg Businessweek, “The Battle Over Bank Rules at Basel III”, Markets & Finance, 27 mai 2010
3. Cinteză, N. – „Criza financiară – motiv de schimbări?”, cu ocazia evenimentului din cadrul seriei „130 de ani de la înființarea BNR”, București, 27 mai 2010
4. Financial News, “A guide to 'Basel III' - tougher capital laws loom for banks”, 16 aprilie 2010, Fareed Sahloul
5. Financiarul, „Cu un efect de pârghie de aproape 8%, băncile au un capital adecvat și nu sunt îndatorate excesiv”, 28 mai 2010
6. Financiarul, “Șefii de stat și de guvern din G-8 și G-20 vor adopta măsuri pentru prevenirea altei crize financiare”, 25 iunie 2010
7. Financiarul, “Perioada de grație pentru aplicarea Basel III”, 18 decembrie 2009
8. http://www.basel-ii-association.com/Basel_ii_News_June_2010.htm
9. <http://www.bnm.md>